แนวทางการบริหารจัดการการศึกษาระดับปฐมวัยแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง กลุ่มโรงเรียนเครือข่ายเวียงสา 4 อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน

THE GUIDELINES OF KINDERGARTEN EDUCATION MANAGEMENT BY PARENTAL PARTICIPATION FOR WIANGSA 4 GROUP, NAN

[1]ธัญวรัตม์ พันธะยอด, [2]ชลายุทธ์ ครุฑเมือง และ [3]สุรเชษฐ์ บุญยรักษ์

[1]Thanwarat Pantayod, [2]Chalayuth Khrootmuang and [3]Surachet Bunyarak

[1]มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์, ประเทศไทย

[1]Uttaradit Rajabhat University, Thailand

[1]pray.thanwarat@gmail.com

Received :December 6,2024; **Revised** :January 18, 2025; **Accepted** :January 29,2025

บทคัดย่อ

งานวิจัยในครั้งนี้เพื่อประเมินการปฏิบัติงานและความต้องการในการบริหารจัดการการศึกษาระดับปฐมวัยแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารจัดการศึกษาระดับปฐมวัยแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง และ เพื่อประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการบริหารจัดการศึกษาระดับปฐมวัยแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์และแบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ กลุ่มเป้าหมายได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียน ครูผู้สอนและผู้ปกครอง จำนวนทั้งสิ้น 97 คน และผู้อำนวยการและรองผู้อำนวยการโรงเรียน ครูปฐมวัยในกลุ่มเครือข่ายเวียงสา4 และผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวนทั้งสิ้น 10 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพการปฏิบัติงานและความต้องการในการบริหารจัดการการศึกษาระดับปฐมวัยแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง โดยภาพรวม ด้านตัดสินใจสูงที่สุด รองลงมาเป็นด้านการจัดประสบการณ์ ส่วนด้านการติดต่อสื่อสาร มีการปฏิบัติงานและความต้องการต่ำที่สุด 2) แนว

---

[1] นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์

[2] อาจารย์ ดร. สาขาวิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์

[3] อาจารย์ ดร. สาขาวิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์

ทางการบริหารจัดการศึกษาระดับปฐมวัยแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง มีจำนวน 4 ด้าน ดังนี้ ด้านการจัดประสบการณ์ ด้านการจัดสภาพแวดล้อม ด้านการติดต่อสื่อสาร และด้านการตัดสินใจ และข้อ 3) แนวทางการบริหารจัดการศึกษาระดับปฐมวัยแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุดและมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ : แนวทางการบริหารจัดการศึกษาระดับปฐมวัย; แบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง; เด็กปฐมวัย.

Abstract

The purpose of this research was to evaluate the implementation and the needs for managing early childhood education with parental involvement. The study aimed to identify effective management approaches for early childhood education that include parents' participation, as well as assess the suitability and feasibility of these approaches. The research tools included questionnaires, interviews, and evaluation forms for assessing suitability and feasibility. The target population comprised 97 individuals, including school directors, teachers, and parents, alongside 10 experts, such as school directors and early childhood educators from the Wiang Sa 4 network. Data analysis employed percentage calculations, mean ($\overline{X}$), and standard deviation (S.D.).This study investigates the conditions and needs for parental participation in managing early childhood education. Findings reveal that, overall, decision-making is the highest reported aspect, followed by experience organization, while communication practices and needs rank the lowest. Additionally, four key areas for improving parental participation management are identified: experience organization, environment arrangement, communication, and decision-making. The strategies for managing parental involvement in early childhood education are found to be highly appropriate and feasible.

Keywords : Guidelines for Early Childhood Education Management; Parent Involvement Model; Early Childhood Children.

บทนำ

หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 การศึกษาปฐมวัยสำหรับเด็กอายุ 3 - 6 ปี เป็นการจัดการศึกษาในรูปแบบของการอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษาที่มีความประสงค์ให้ทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วม รับรู้ ส่วนร่วม สนับสนุนการจัดการศึกษาปฐมวัยและส่วนร่วมในการตัดสินใจโดยร่วมกันทำงานอย่างเป็นระบบในการวางแผน ส่งเสริม สนับสนุนตรวจสอบ ตลอดจนปรับปรุงแก้ไข เพื่อรากฐาน คุณภาพชีวิตให้เด็กปฐมวัยพัฒนาไปสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ต่อไป (กรมวิชาการ,2560, น.10) โดยภาพรวม พบว่า โรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายเวียงสา 4 ที่จัดการศึกษาระดับปฐมวัย พบว่า ผู้ปกครองไม่ให้ความร่วมมือในการประชุมผู้ปกครองแต่ละครั้งและการจัดกิจกรรมที่ให้ความรู้แก่บุตรหลานและผู้ปกครองแต่ละครั้ง (นันทิยา น้อยจันทร์,2563 น.3) การอยู่กับปู่ย่าตายายเป็นหลักซึ่งมีความสำคัญแก่เด็กมาก เพราะผู้ปกครองของเด็กส่วนใหญ่ทำงานอยู่ต่างจังหวัดทำให้ไม่เข้าใจการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยโดยเฉพาะโรงเรียนที่อยู่รอบนอก ทำให้การติดต่อสื่อสารระหว่างโรงเรียนและผู้ปกครองไม่ชัดเจน จึงส่งผลให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาปฐมวัยของโรงเรียนน้อยและผู้ปกครองมองว่ามันไม่สำคัญและจำเป็นที่จะต้องไปเพื่อทิ้งรายได้ของตนอีกด้วย (อุดมลักษณ์ กุลพิจิตร, 2560 น.190) ดังนั้นจึงเล็งเห็นความสำคัญของกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ในโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายเวียงสา 4 คือ การรวมตัวรวมใจ รวมพลัง ร่วมมือกันของครู ผู้บริหาร ผู้ปกครอง และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องเข้ามามีบทบาทในการจัดการศึกษาบนพื้นฐานวัฒนธรรมความสัมพันธ์แบบกัลยาณมิตร มีวิสัยทัศน์คุณค่า เป้าหมายและภารกิจร่วมกัน (ไพผกา ผิวดำ, 2564 น.13)

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่า การบริหารจัดการศึกษาระดับปฐมวัยแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองกลุ่มโรงเรียนเครือข่ายเวียงสา 4 อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน จึงมีความสำคัญและจำเป็นต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่าย ให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล ผู้วิจัยจึงมีความสนใจและต้องการที่จะศึกษาแนวทางการบริหารจัดการศึกษาระดับปฐมวัยแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองกลุ่มโรงเรียนเครือข่ายเวียงสา 4 อำเภอเวียงสา จังหวัดน่านต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการปฏิบัติงานและความต้องการของการบริหารจัดการการศึกษาระดับปฐมวัยแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองกลุ่มโรงเรียนเครือข่ายเวียงสา 4 อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน

2. เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารจัดการการศึกษาระดับปฐมวัยแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองกลุ่มโรงเรียนเครือข่ายเวียงสา 4 อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน

3. เพื่อประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางในการบริหารจัดการการศึกษาระดับปฐมวัยแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองกลุ่มโรงเรียนเครือข่ายเวียงสา 4 อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ ผู้อำนวยการโรงเรียน ครูปฐมวัย และผู้ปกครอง เป็นจำนวนทั้งสิ้น 97 คน

ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้แบ่งเป็น ครูปฐมวัย จำนวน 2 คน และผู้ปกครอง จำนวน 28 คน เป็นจำนวนทั้งสิ้น 30 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง โดยการกำหนดเกณฑ์การคัดเลือก

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 แบบสอบถามโดยสร้างเพื่อให้ครอบคลุมเนื้อหาจากแนวคิดที่ต้องการศึกษาโดยแบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถามตอนที่ 2 แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า Rating Scale 5 ระดับและตอนที่ 3 แบบสอบถามปลายเปิด (Open-end Questions)

2.2 แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลและสถิติต่าง ๆ โดยใช้เครื่องคอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อหาค่าสถิติ โดยใช้สถิติการวิเคราะห์โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ค่าความเชื่อมั่น จากค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา(Cronbach's Alpha Coefficient) ในทำแบบสอบถาม และค่าร้อยละ (Percentage) การหาค่าเฉลี่ย($\overline{X}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน(S.D.)โดยรวม รายด้านเพื่อนำไปอธิบายข้อมูลในรูปแบบตารางต่อไป

ผลการวิจัย

แนวทางการบริหารจัดการการศึกษาระดับปฐมวัยแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองกลุ่มโรงเรียนเครือข่ายเวียงสา 4 อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน มีผลการวิจัยดังนี้

1. สภาพการปฏิบัติงานและความต้องการของการบริหารจัดการการศึกษาระดับปฐมวัยแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองกลุ่มโรงเรียนเครือข่ายเวียงสา 4 อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการศึกษาสภาพการปฏิบัติงานและความต้องการของการบริหารจัดการการศึกษาระดับปฐมวัยแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองกลุ่มโรงเรียนเครือข่ายเวียงสา 4 อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน

รายการ	สภาพการปฏิบัติงาน			ความต้องการ			ผลต่างของระดับระดับการปฏิบัติกับความต้องการ	
	$\overline{X}$	S.D.	แปลผล	$\overline{X}$	S.D.	แปลผล	$\overline{X}$	ที่
1. ด้านการจัดประสบการณ์	4.17	0.21	มาก	4.63	0.13	มากที่สุด	0.11	2
2. ด้านการจัดสภาพแวดล้อม	4.27	0.26	มาก	4.57	0.16	มากที่สุด	0.07	3
3. ด้านการติดต่อสื่อสาร	4.24	0.26	มาก	4.53	0.14	มากที่สุด	0.06	4
4. ด้านการตัดสินใจ	3.89	0.43	มาก	4.58	0.15	มากที่สุด	0.17	1
เฉลี่ยรวม	4.14	0.18	มาก	4.58	0.09	มากที่สุด		

จากตารางที่ 1 พบว่าสภาพการปฏิบัติงานและความต้องการของการบริหารจัดการการศึกษาระดับปฐมวัยแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองกลุ่มโรงเรียนเครือข่ายเวียงสา 4 อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน พบว่า ด้านที่มีผลต่างจากมากที่สุดไปหาน้อยที่สุดดังนี้ ลำดับที่ 1 ด้านการตัดสินใจ ($\overline{X}$ = 0.17) ลำดับที่ 2 ด้านการจัดประสบการณ์ ($\overline{X}$ = 0.11) ลำดับที่ 3 ด้านการจัดสภาพแวดล้อม ($\overline{X}$ = 0.07) และลำดับที่ 4 ด้านการติดต่อสื่อสาร ($\overline{X}$ = 0.16) ในลำดับสุดท้าย

2. แนวทางการบริหารจัดการการศึกษาระดับปฐมวัยแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองกลุ่มโรงเรียนเครือข่ายเวียงสา 4 อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน สรุปได้ดังต่อไป

2.1 ด้านการตัดสินใจ ส่งเสริมให้ผู้ปกครอง ชุมชน ต้องเข้ามามีส่วนในการตัดสินใจในเรื่องต่างๆ ที่เกี่ยวกับเด็กปฐมวัย เพราะการตัดสินใจจะส่งผลให้ได้รับความสำเร็จ บรรลุเป้าหมาย โดยการพัฒนาความร่วมมือระหว่างครูและผู้ปกครองที่เป็นการส่งเสริมการบริหารจัดการการศึกษาระดับปฐมวัย โดยการใช้กระบวนการ PDCA ในการวางแผน พัฒนาร่วมกัน ดำเนินการตามแผนที่วางไว้มีการวิเคราะห์จุดเด่น – จุดที่ต้องพัฒนา ปรับปรุง ต่อยอดเพื่อหาแนวทางในการดำเนินต่อไป

2.2 ด้านการจัดประสบการณ์ ส่งเสริมโรงเรียนต้องจัดกระบวนการเรียนการสอนและกิจกรรมการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย โดยศึกษาจากหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พ.ศ.2560

นโยบายของสำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐาน และนโยบายของเขตพื้นที่การศึกษา พร้อมทั้งสำรวจความต้องการของนักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชนเพื่อจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของทุกภาคส่วน และมีการประชุมผู้ปกครองเป็นการปรึกษาหารือ วางแผนแนวทางในการพัฒนาจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการจัดการเรียนการสอน ระดมความคิดเพื่อให้เกิดการพัฒนา ทั้งทางทฤษฎีและปฏิบัติซึ่งจะทำให้ผู้ปกครองมีองค์ความรู้ และตะหนักถึงความสำคัญในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย ให้มีคุณภาพและสามารถไปปฏิบัติกับเด็กปฐมวัยได้

2.3 ด้านการจัดสภาพแวดล้อมส่งเสริมให้โรงเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน มีส่วนสำคัญในการจัดสภาพแวดล้อมและแหล่งเรียนรู้ โดยความร่วมมือของทุกส่วนในการจัดสภาพแวดล้อม ไม่ว่าจะเป็นบริเวณโรงเรียน อาคารเรียน และห้องเรียน ให้สะอาด ปลอดภัย น่าอยู่ น่าเรียน มีการปรับภูมิทัศน์ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กอย่างต่อเนื่อง และให้ความร่วมมือกับครูผู้สอน ในการจัดมุมประสบการณ์ โดยนำเอาภูมิปัญญาท้องถิ่นในชุมชน มาจัดเป็นมุมของการเรียนรู้ ทั้งภายในห้องเรียนและภายนอกห้องเรียน โรงเรียนหรือหน่วยงานต้นสังกัดควรส่งเสริมสนับสนุนให้ครูได้พัฒนาตนเองในรูปแบบต่างๆ เช่น การอบรม การศึกษาดูงาน เป็นต้น และมีการสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินงานที่เพียงพออีกด้วย

2.4 ด้านการติดต่อสื่อสาร ส่งเสริมให้ครูและผู้ปกครองต้องมีการพูดคุย สนทนา ในเรื่องต่างๆเพื่อเป็นการตัดสินใจร่วมกัน โดยจัดกิจกรรมหรือโครงการที่เป็นการพัฒนาการสื่อสารระหว่างครูกับผู้ปกครองที่เป็นการจัดการการศึกษาระดับปฐมวัยอย่างยั่งยืน เช่น การประชุมผู้ปกครองเพื่อได้แลกเปลี่ยน ได้แสดงความคิดเห็นในเรื่องต่างๆ การเยี่ยมบ้านเด็ก เพื่อได้พูดคุย ซักถามข้อมูลพื้นฐานของเด็กและครอบครัว ปัญหาหรือสิ่งที่ต้องการให้ทางโรงเรียนได้ช่วยเหลือ โดยครูสรุปผลการเยี่ยมบ้าน และรายงานต่อผู้บังคับบังชา

3.ประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางในการบริหารจัดการการศึกษาระดับปฐมวัยแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองกลุ่มโรงเรียนเครือข่ายเวียงสา 4 อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด

อภิปรายผล

ผลการวิเคราะห์แนวทางการบริหารจัดการการศึกษาระดับปฐมวัยแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองกลุ่มโรงเรียนเครือข่ายเวียงสา 4 อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน อภิปรายผลได้ ดังนี้

1. ผลจากการประเมินการปฏิบัติงานและความต้องการในการบริหารจัดการการศึกษาระดับปฐมวัยแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง อำเภอเวียงสา จังหวัดน่านเมื่อพิจารณาจากลำดับความต้องการทั้ง 4 ด้าน พบว่า ความต้องการเป็นอันดับสูงสุดคือ ด้านการจัดประสบการณ์ เนื่องจากการจัดประสบการณ์เป็นกระบวนการเรียนการสอนและกิจกรรมการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย โรงเรียนต้องจัดกระบวนการเรียนการสอนและกิจกรรมการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย โดยศึกษาจากหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พ.ศ. 2560 นโยบายของสำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐาน และนโยบายของเขตพื้นที่การศึกษา พร้อมทั้งสำรวจความต้องการของนักเรียน ผู้ปกครอง นักเรียน และบริบทของชุมชนเพื่อจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของทุกภาคส่วน และมีการประชุมผู้ปกครองเป็นการปรึกษาหารือ วางแผนแนวทางในการพัฒนาจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการจัดการเรียนการสอน ระดมความคิดเพื่อให้เกิดการพัฒนา ทั้งทางทฤษฎีและปฏิบัติซึ่งจะทำให้ผู้ปกครองมีองค์ความรู้ และตะหนักถึงความสำคัญในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย ให้มีคุณภาพและสามารถไปปฏิบัติกับเด็กปฐมวัยได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ โชติกา เหมืองอุ่น (2563) พบว่า ด้านการจัดประสบการณ์ควรประกอบด้วยกลยุทธ์การจัดกิจกรรมให้ความรู้เกี่ยวกับหลักสูตรและกิจกรรมการเรียนการสอนกลยุทธ์การจัดกิจกรรมเผยแพร่ผลงานทางวิชาการของนักเรียนในระดับชั้นปฐมวัย กลยุทธ์จัดกิจกรรมเชิญผู้ปกครองเป็นวิทยากรร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและกลยุทธ์การช่วยเหลือแบ่งเบาหน้าที่ภาระครูในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ

2. จากผลการศึกษาแนวทางการบริหารจัดการการศึกษาระดับปฐมวัยแบบมีส่วนร่วมกับผู้ปกครอง อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน มีดังนี้

2.1 ด้านการจัดประสบการณ์ พบว่า การจัดประสบการณ์การเล่นและการเรียนรู้อย่างหลากหลายเป็นการพัฒนาเด็กโดยองค์รวมอย่างสมดุลและต่อเนื่องด้วย โดยการศึกษาจากหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 25650 อีกทั้งต้องศึกษานโยบายของสำนักงานคณะกรรมการศึกษาขั้นพื้นฐาน และนโยบายสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา พร้อมสำรวจความต้องการของนักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน เพื่อให้โรงเรียนมีหลักสูตรที่สอดคล้องกับความต้องการและความเหมาะสมกับผู้เรียนและบริบทของชุมชน มีการปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียน โดยขอคำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญ โดยเน้นเด็กเป็นสำคัญ สนองความต้องการ ความสนใจ ความแตกต่างระหว่างบุคคล และบริบทของเด็กที่อาศัยอยู่ จัดให้เด็กได้รับการพัฒนา โดยให้ความสำคัญกับกระบวนการเรียนรู้และพัฒนาการของเด็ก จัดการประเมินพัฒนาการให้เป็นกระบวนการอย่างต่อเนื่อง และเป็นส่วนหนึ่งของการจัดประสบการณ์ พร้อมทั้งนำผลการประเมินมาพัฒนาเด็กอย่างต่อเนื่อง โดยให้พ่อแม่ ผู้ปกครอง ชุมชนและทุกฝ่ายที่

เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็ก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อรุณี หรดาล (2561) พบว่า หลักการจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย สิ่งที่ครูควรคำนึกถึงคือการคารพและคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล การปฏิสัมพันธ์ที่เน้นทักษะการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มอย่างมีความสุข โดยการจัดประสบการณ์ผ่านการลงมือปฏิบัติผ่านประสบการณ์การเล่นที่หลากหลายและครอบคลุมพัฒนาการทุกด้าน คือ ด้านร่างกาย อารมณ์-จิตใจ สังคมและสติปัญญา ประเมินพัฒนาการให้เป็นกระบวนการอย่างต่อเนื่องและเป็นส่วนหนึ่งของการจัดประสบการณ์ พ่อแม่ผู้ปกครอง ครอบครัว ชุมชน และทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็กให้ความสนใจกับการจัดประสบการณ์ให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตและบริบทวัฒนธรรมที่แวดล้อมของเด็ก

2.2 ด้านจัดสภาพแวดล้อม พบว่า การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยจะต้องอยู่ในสภาพที่สนองความต้องการความสนใจของเด็กทั้งภายในและภายนอกห้องเรียน ครูผู้สอนจะต้องจัดสภาพแวดล้อมที่สะอาด ปลอดภัย อากาศสดชื่น ผ่อนคลาย ไม่เครียด มีโอกาสออกกำลังกายและพักผ่อน มีสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ มีของเล่นที่หลากหลายเหมาะสมกับวัย ให้เด็กมีโอกาสได้เลือกเล่นตามความสนใจ การจัดอาคารสถานที่ การจัดสภาพแวดล้อมเพื่ออำนวยความสะดวกในการเรียนการสอน ในห้องเรียน ห้องปฏิบัติการห้องสมุด และบริเวณอาคารเรียนให้มีความปลอดภัยในการเรียน จัดสภาพแวดล้อมให้มีบรรยากาศที่ดี มีความเป็นระเบียบเรียบร้อย สวยงาม สะอาด ร่มรื่น เอื้อต่อการเรียนรู้และเป็นส่วนสนับสนุนที่สำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาความรู้ ความสามารถ สมรรถนะหลัก และคุณธรรมที่พึงประสงค์ของนักเรียน ซึ่งการมีห้องเรียนที่มีอุปกรณ์ครบถ้วน มีห้องสมุดที่มีหนังสือให้บริการที่หลากหลาย และการได้พักผ่อนหย่อนใจกับบริเวณต่างๆ โรงเรียนด้วยความปลอดโปร่งไร้กังวล จะช่วยให้นักเรียนสามารถดึงศักยภาพของตนเองและมุ่งมั่นในการศึกษาหาความรู้ได้อย่างเต็มที่ ซึ่งส่งผลต่อพัฒนาการของผู้เรียนอย่างรอบด้าน ดังนั้น สภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกห้องเรียน จึงเป็นเสมือนหนึ่งสังคมที่มีคุณค่าสำหรับเด็กแต่ละคนจะเรียนรู้และสะท้อนให้เห็นว่าบุคคลในสังคมเห็นความสำคัญของการอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษากับเด็กปฐมวัย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ตฤณ หงส์ใส และคณะ (2563) พบว่าการจัดสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมต่อการเรียนรู้ภายนอกอาคารในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยมีความสำคัญเช่นเดียวกับการจัดสภาพแวดล้อม เป็นพื้นที่ที่สำคัญต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ เช่น การจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา รวมทั้งจัดสนามเด็กเล่นพร้อมเครื่องเล่นสนาม ควรให้จัดระวัง รักษาความปลอดภัยภายในบริเวณสถานศึกษาและบริเวณรอบนอกสถานศึกษา ดูแลรักษาความสะอาด ปลูกต้นไม้ให้ความร่มรื่นรอบๆ บริเวณสถานศึกษา สิ่งต่างๆ เหล่านี้เป็นส่วนหนึ่งที่ส่งผลต่อการเรียนรู้และ พัฒนาการของเด็ก เพราะเด็กมีความต้องการที่จะใช้พื้นที่ และถ้าหากมีปัญหาเรื่องความคับแคบของพื้นที่ การจัดสภาพแวดล้อม พื้นที่

ภายนอกอาคารนั้นควรจัดให้มีบริเวณที่วางอุปกรณ์เครื่องเล่นและมีพื้นที่บางส่วนเป็นที่ว่างแล้วจัดกลุ่มเด็กให้ออกมาเล่นเป็นเวลาสลับสับเปลี่ยนกันไปเพื่อไม่ให้เกิดความแออัด มีเครื่องเล่นอย่างเพียงพอต่อทุกคน ดังนั้นการจัดสภาพแวดล้อมภายนอกอาคารจึงมีอิสระในการจัดมากกว่า ควรจัดให้เด็กได้เล่นและได้ใช้พื้นที่ภายนอกอย่างเต็มที่ และครูหรือผู้ดูแลสามารถดูแลเด็กในพื้นที่ได้อย่างทั่วถึง

2.3 ด้านติดต่อสื่อสาร พบว่า การสื่อสารเป็นปัจจัยสำคัญในการใช้กับเด็กปฐมวัย ที่ต้องจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนา และส่งเสริมพฤติกรรม เพราะการสื่อสารกับเด็กจะก่อให้เกิดพัฒนาการในทุกด้าน ดังนั้น ควรส่งเสริมให้เด็กได้อยู่ในบรรยากาศที่มีการใช้ภาษาได้รับความพึงพอใจและเกิดความสนุกสนานผ่านการใช้ภาษา ครูและผู้ปกครองควรต้องมีการพูดคุย สนทนา ในเรื่องต่างๆเพื่อเป็นการตัดสินใจร่วมกัน มีกิจกรรมที่เป็นการพัฒนาการสื่อสารระหว่างครูกับผู้ปกครองที่เป็นการจัดการการศึกษาระดับปฐมวัยอย่างยั่งยืน เช่น การประชุมผู้ปกครองเพื่อได้แลกเปลี่ยน ได้แสดงความคิดเห็นในเรื่องต่างๆ การเยี่ยมบ้านเด็ก เพื่อได้พูดคุย ซักถามข้อมูลพื้นฐานของเด็กและครอบครัว ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กนกอร ยังน้อย (2564) พบว่า การสื่อสารเป็นกระบวนการถ่ายทอดสารจากผู้ส่งสารไปยังผู้รับสารด้วยสื่อต่างๆ ว่าจะเป็นการฟัง พูด อ่าน เขียน หรือภาษาทำทาง สัญลักษณ์ เป็นต้น การสื่อสารถือเป็นทักษะสำคัญในศตวรรษที่ซึ่งเป็นการถ่ายทอดแลกเปลี่ยนข้อมูล ข่าวสาร ประสบการณ์ ความรู้สึกนึกคิดระหว่างบุคคล สังคม จากการรับสารและส่งสาร โดยการแสดงท่าทางหรือสัญลักษณ์เครื่องหมายต่างๆ ไปยังผู้รับสาร เพื่อให้การสื่อสารบรรลุเป้าหมายวัตถุประสงค์เกิดความเข้าใจตรงกันและมีปฏิกิริยาตอบสนอง การสื่อสารเป็นกระบวนการที่มนุษย์เชื่อมโยง ความนึกคิดและความรู้สึกให้ถึงกัน เพื่อให้เกิดการตอบสนองในเชิงพึ่งพาอาศัยกันและกัน การสื่อสารเป็นทักษะที่สำคัญในศตวรรษที่ 21 และเป็นกระบวนการส่งข่าวสาร ข้อมูล ข้อเท็จจริง หรือความรู้สึกจากผู้ส่งข่าวสาร ไปยังผู้รับข่าวสาร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อชักจูงให้ผู้รับข่าวสารมีปฏิกิริยาตอบสนองกลับมา เพื่อเป็นการแลกเปลี่ยน พูดคุยระหว่างกัน

2.4 ด้านการตัดสินใจ พบว่า ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการเสริมสร้างประสบการณ์ให้เด็ก เช่น คณะกรรมการบริหารสถานศึกษาหรือสมาคมผู้ปกครองตัดสินใจในนโยบายและการประชาสัมพันธ์ ดังนั้น สถานศึกษาจะต้องคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการตัดสินใจเกี่ยวกับเรื่องต่าง ๆ ของสถานศึกษาในการพัฒนาให้แก่ผู้ปกครองและผู้แทนผู้ปกครอง การที่ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการสอน จะเห็นความสำคัญมากกว่าการเป็นอาสาสมัครช่วยสอนทั่วไป เพราะเป็นการเปลี่ยนบทบาทผู้ปกครองมาสู่การมีส่วนร่วม กำหนดบทเรียนและกิจกรรมด้านการเรียนการสอนร่วมกัน บทบาทนี้ยกระดับการทำงานของครู และผู้ปกครองในลักษณะที่เป็นหุ้นส่วนมากขึ้น เป็นการทำงานบนความเท่าเทียมกัน และผู้ปกครองมีโอกาสกำหนดโครงสร้าง

หลักสูตรที่สอดคล้องกับชุมชนและท้องถิ่นได้มากยิ่งขึ้น ผู้ปกครองจะต้องมีการวางแผน หลักสูตร กำหนดกิจกรรมในการนำไปใช้และประเมิลผลหลักสูตรร่วมกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธันย์ สุภาแสน (2563) พบว่า ด้านการตัดสินใจผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการเสริมสร้างประสบการณ์ให้แก่เด็กที่โรงเรียนด้วยการดำเนินกิจกรรม เช่น ให้ผู้ปกครองตัดสินใจเป็นผู้ช่วยครู ช่วยครูจัดหาและเตรียมสื่อการสอน ช่วยครู สอนนักเรียนบางกิจกรรม ได้รับเชิญเป็นวิทยากร ได้รับเชิญให้เป็นคณะกรรมการของโรงเรียนด้านต่าง ๆ เข้าร่วมกิจกรรมวันวิชาการ ช่วยติดต่อประสานงานเกี่ยวกับแหล่งวิทยากร แนะนำแหล่งวิทยากรที่จะให้ความรู้แก่นักเรียนทราบเขียนข้อมูลเกี่ยวกับนักเรียนตามสภาพตามความเป็นจริงในสมุดรายงานประจำตัวนักเรียน

3. ประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการบริหารจัดการการศึกษาระดับปฐมวัยแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองกลุ่มโรงเรียนเครือข่ายเวียงสา 4 อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน พบว่า กลุ่มผู้ให้ข้อมูลเห็นว่ามีความเหมาะสมอยู่ในระดับ มากที่สุด และความเป็นไปได้อยู่ในระดับ มากที่สุด ทั้งนี้เป็นเพราะว่า การบริหารจัดการการศึกษาระดับปฐมวัยแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง โดยการศึกษาค้นคว้าหลักการแนวคิดทฤษฎีและ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง นำองค์ความรู้ที่ได้มายก ร่าง แนวทางการบริหารจัดการการศึกษาระดับปฐมวัยแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองกลุ่มโรงเรียนเครือข่ายเวียงสา 4 อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน แล้วนำไปให้ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอนระดับปฐมวัย และผู้ปกครอง ได้ร่วมกันพิจารณาความเหมาะสมและความเป็นไปได้ ซึ่งปรากฏว่าสามารถ นำไปสู่การปฏิบัติได้ สอดคล้องกับ นันทิยา น้อยจันทร์ (2563, น.1) แนวทางการให้ความรู้แก่ผู้ปกครองในการเสริมสร้างพัฒนาการเด็กปฐมวัยในศูนย์เด็กเล็ก พบว่า การจัดการศึกษาของสถานศึกษา บทบาทผู้ปกครองกับการศึกษาของเด็กทั้งที่บ้านและสถานศึกษา โดยดำเนินการให้การศึกษาแก่ผู้ปกครองโดยเลือกรูปแบบวิธีการที่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมทางการศึกษาของผู้ปกครอง เพื่อให้ผู้ปกครอง รับประโยชน์สูงสุด หากผู้ปกครองสามารถมีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็กได้ทั้ง 4 ด้าน ของการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองอย่างจริงจัง จะช่วยให้เด็กประสบความสำเร็จทางการศึกษา และเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็กต่อไป

องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษา

โรงเรียนควรนำแนวทางการบริหารจัดการการศึกษาระดับปฐมวัยแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองกลุ่มโรงเรียนเครือข่ายเวียงสา 4 อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน ที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ไปใช้ในและพัฒนาการบริหารจัดการการศึกษาระดับปฐมวัยแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้นได้ดังนี้

1. ด้านการตัดสินใจ ส่งเสริมให้ผู้ปกครอง ชุมชน ต้องเข้ามามีส่วนในการตัดสินใจในเรื่องต่างๆที่เกี่ยวกับเด็กปฐมวัย เพราะการตัดสินใจจะส่งผลให้ได้รับความสำเร็จ บรรลุเป้าหมาย โดยการพัฒนาความร่วมมือระหว่างครูและผู้ปกครองที่เป็นการส่งเสริมการบริหารจัดการการศึกษาระดับปฐมวัย โดยการใช้กระบวนการ PDCA ในการวางแผน พัฒนาร่วมกัน ดำเนินการตามแผนที่วางไว้มีการวิเคราะห์จุดเด่น – จุดที่ต้องพัฒนา ปรับปรุง ต่อยอด เพื่อหาแนวทางในการดำเนินต่อไป

2. ด้านการจัดประสบการณ์ส่งเสริมโรงเรียนต้องจัดกระบวนการเรียนการสอนและกิจกรรมการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย โดยศึกษาจากหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พ.ศ. 2560 นโยบายของสำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐาน และนโยบายของเขตพื้นที่การศึกษา พร้อมทั้งสำรวจความต้องการของนักเรียน ผู้ปกครองและชุมชนเพื่อจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของทุกภาคส่วน และมีการประชุมผู้ปกครองเป็นการปรึกษาหารือ วางแผนแนวทางในการพัฒนาจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการจัดการเรียนการสอน ระดมความคิดเพื่อให้เกิดการพัฒนา ทั้งทางทฤษฎีและปฏิบัติซึ่งจะทำให้ผู้ปกครองมีองค์ความรู้และตะหนักถึงความสำคัญในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย ให้มีคุณภาพและสามารถไปปฏิบัติกับเด็กปฐมวัยได้

3. ด้านการจัดสภาพแวดล้อมส่งเสริมให้โรงเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน มีส่วนสำคัญในการจัดสภาพแวดล้อมและแหล่งเรียนรู้ โดยความร่วมมือของทุกส่วนในการจัดสภาพแวดล้อม ไม่ว่าจะเป็นบริเวณโรงเรียน อาคารเรียน และห้องเรียน ให้สะอาด ปลอดภัย น่าอยู่ น่าเรียน มีการปรับภูมิทัศน์ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กอย่างต่อเนื่อง และให้ความร่วมมือกับครูผู้สอน ในการจัดมุมประสบการณ์ โดยนำเอาภูมิปัญญาท้องถิ่นในชุมชน มาจัดเป็นมุมของการเรียนรู้ทั้งภายในห้องเรียนและภายนอกห้องเรียน โรงเรียนหรือหน่วยงานต้นสังกัดควรส่งเสริม สนับสนุน ให้ครูได้พัฒนาตนเองในรูปแบบต่างๆ เช่น การอบรม การศึกษาดูงาน เป็นต้นและมีการสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินงานที่เพียงพออีกด้วย

4. ด้านการติดต่อสื่อสารส่งเสริมให้ครูและผู้ปกครองต้องมีการพูดคุย สนทนา ในเรื่องต่างๆเพื่อเป็นการตัดสินใจร่วมกัน โดยจัดกิจกรรมหรือโครงการที่เป็นการพัฒนาการสื่อสารระหว่างครูกับผู้ปกครองที่เป็นการจัดการการศึกษาระดับปฐมวัยอย่างยั่งยืน เช่น การประชุมผู้ปกครองเพื่อได้แลกเปลี่ยน ได้แสดงความคิดเห็นในเรื่องต่างๆ การเยี่ยมบ้านเด็ก เพื่อได้พูดคุย ซักถามข้อมูลพื้นฐานของเด็กและครอบครัว ปัญหาหรือสิ่งที่ต้องการให้ทางโรงเรียนได้ช่วยเหลือ โดยครูสรุปผลการเยี่ยมบ้าน และรายงานต่อผู้บังคับบังชา

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560.* กรุงเทพฯ: คุรุสภา ลาดพร้าว.

บุญชม ศรีสะอาด. (2560). *การวิจัยเบื้องต้น.*พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.

อุดมลักษณ์ กุลพิจิตร. (2560). *การวิเคราะห์สถานการณ์ของการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยโดยผู้ปกครองที่ไม่ใช่พ่อแม่และการนำเสนอนวัตกรรมเสริมสร้างความผูกพันในครอบครัว.* ดุษฎีบัณฑิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์. กรุงเทพมหานคร. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อรุณี หรดาล. (2561). *การพัฒนาความรู้ความสามารถในการจัดประสบการณ์เพื่อส่งเสริมพัฒนาการด้านอารมณ์ของเด็กปฐมวัยสำหรับครูปฐมวัยในเขตปริมณฑล.* วิทยานิพนธ์ปริญญาบัณฑิต. กรุงเทพมหานคร.มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

โชติกา เหมืองอุ่น. (2563). *การบริหารจัดการศึกษาปฐมวัยโดยการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองโรงเรียนสบเปิงวิทยา อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่.* วิทยานิพนธ์ปริญญาบัณฑิต. เชียงใหม่. มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.

ตฤณ หงส์ใส และคณะ. (2563). *การศึกษาสภาพและแนวทางการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก ปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2.* วิทยานิพนธ์ปริญญาบัณฑิต. พิษณุโลก. มหาวิทยาลัยนเรศวร.

ธันย์ สุภาแสน. (2563). *การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดกิจกรรมพัฒนาการเด็กปฐมวัยโรงเรียนอนุบาลเอกชน จังหวัดเชียงใหม่.* วิทยานิพนธ์ปริญญาบัณฑิต. กรุงเทพมหานคร.มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.

นันทิยา น้อยจันทร์. (2563). *แนวทางการให้ความรู้แก่ผู้ปกครองในการเสริมสร้างพัฒนาการเด็กปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก.* วิทยานิพนธ์ปริญญาบัณฑิต. กรุงเทพมหานคร. มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.

กนกอร ยังน้อย. (2564). *การพัฒนาพฤติกรรมการสื่อสารของเด็กปฐมวัย โดยใช้การจัดประสบการณ์ตามแนวคิด 4-H ของโรงเรียนอนุบาลวัดพิชัยสงคราม จังหวัดสมุทรปราการ.* ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย คณะครุศาสตร์. กรุงเทพมหานคร. มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

ไพผกา ผิวดำ. (2564). *ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพสู่ความสำเร็จของสถานศึกษา.* วิทยานิพนธ์ปริญญาบัณฑิต. กรุงเทพมหานคร. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.